

SADRŽAJ.

	Str.
<i>Posveta</i>	3
<i>Predgovor engleskom i francuskom izdanju</i>	7
<i>Predgovor češkom izdanju</i>	9

I. HISTORIJSKO ZNAČENJE RATA.

1. Svijetski Rat.

1. „Consensus gentium“ protiv Nijemaca, čovječanstvo se više ujedinjuje u svojoj organizaciji	13
2. Pangermanska osnova svjetskoga gospodstva: Berlin-Bagdad.	
2. Rat se mogao očekivati	14
3. Pangermanizam je filozofija političkoga razvitka njemačkoga naroda	14
4. Teorija pangermanizma odgovara njemačkom političkom razvitku. „Centralna Evropa“ ili „Berlin-Bagdad“ („Berlin-Kairo“)	16
5. Otkud prijeti Njemačkoj veća opasnost: od Engleza ili od Rusije?	18
6. Tijek rata slaže se s pangermanskom osnovom. Vojnička i politička situacija	19
7. Glavni argumenti pangermanizma: Njemačka treba sigurne granice, područja i kruha. Svojim vojničkim vrlinama i svojom kulturom zaslužuju Nijemci da budu vodje Evrope i čovječanstva. Pangermanski je imperijalizam nastavak rimskoga. Pangermanski materijalizam i misticizam. Pangermani mrze Slavene i druge narode	21
3. Osnova Saveznikâ: Demokratska organizacija Evrope i čovječanstva. Demokracija protiv teokracije.	
8a. Saveznici odredjuju svoje ratne ciljeve u noti predsjedniku Wilsonu	23
8b. Četrnaest Wilsonovih točaka	24
9. Opreka izmedju Centralnih Sila i Saveznikâ opreka je izmedju teokratskoga monarhizma i demokracije; ideal Pruske-Austrije i ideal Amerike	27
4. Njemački „Drang nach Osten“, Pruska i Austrija. -- Pangermanizam i Istočno pitanje. — Pangermanizam sa svjetskoga gledišta.	
10. Nijemci su kroz vijekove potiskivali Slavene na istok. Razlika i sporazum izmedju Pruske i Austrije: Objema je zajednička ideja carstvo, koje osvaja Istok	28
11. Rat je pokušaj, da se riješi staro Istočno pitanje, Njemačke ideje „Centralna Evropa“ i „Berlin-Bagdad“ zasjenjene svjetskim pitanjem: organizacija ne samo Staroga svijeta, nego i Novoga; Pangermanizam i Amerikanizam	30
5. Njemački „Drang nach Osten“ i pojas malih naroda.	
12. Pojas malih naroda izmedju Nijemaca i Rusa. Politička i etnografska razlika izmedju Istoka i Zapada. Pangermanizam iskorišćuje tu razliku u svoju korist	31

II. NARODNOSNI PRINCIP.

6. Narodnosni osjećaj i ideja.

13a. Narodnost od XVIII. stoljeća. Ona postaje politička, državotvorna i socijalna sila. Princip narodnosti potpuno je moderan	35
--	----

- 13b. Narodnost i jezik. Narodnost u literaturi, znanosti i filozofiji, u umjetnosti, ćudoredju, i pravima, u državi i politici. Narodnosni princip, domoljublje. Razvitak narodâ: plemena, narodnosti, rodova i t. d. Jedan Adam ili više? Pitanje rase (plemena). Miješanje rasa i promjena narodnoga značaja. Izvornost narodâ 36
14. Narodnost i država. U Evropi je mnogo više naroda nego država: nacionalno mješovite države. Države su stvorene osvajanjem. Narod i država: Goethe i Bismarck. Narodnost je demokratska, država je aristokratska. Država je nastala iz teokracije i u osnovi je dinastička. Postanak moderne demokratske države. Narodnosni je princip demokratska sila. Razlika izmedju Savezničkih država i Centralnih Sila 38
7. Pravo naroda na samoodredjenje.
15. Narodnosni osjećaj i ideja i narodnosno pravo. Pravo naroda na samoodredjenje izlazi ćudoredne vrijednosti humanoga principa. Iz priznanja vrijednosti ljudske osobnosti izlazi priznanje naroda i uopće društvenih skupova. Jednakost jezika pred zakonom. Sredovječno uvažavanje dinastičke države; demokracija protiv teokracije. Saveznici u svom odgovoru predsjedniku Wilsonu prave od narodnih pitanja medjunarodna pitanja; ona nisu više samo „unutrašnje“ stvari državâ. Pangermani za protivnarodnu državu. Vilim za Jehovu, ne za Isusa. Demokratska država stoji na ćudorednom ljudskom temelju, a ne na božanskom, vjerskom. Pa ipak demokratska politika „sub specie aeternitatis“ 41
8. Problem malih naroda i državâ: federacija malih naroda.
16. Relativnost veličine. Povijest uči, da su male države nastajale pored velikih država. Povijest je zbacila njemački imperijalizam 45
17. Male države i narodi djeluju kulturno intenzivnije: autonomizacija protiv centralizacije 47
18. Mali se narodi tobože moraju spojiti u veću državu, primjer je tobože Austrija. Pravi značaj federacije: federacija suponira slobodu. Federacijom se provodi princip asocijacije; problem maloga naroda i „maloga ćovjeka“ 48
9. Narodnost i medjunarodnost.
19. Princip narodnosti ne protivi se razvitku medjunarodnosti. Moderni internacionalizam. 50
10. Politička samostalnost i narodna autonomija.
20. Značenje i vrijednost političke nezavisnosti. Odnarodjivanje je kulturni gubitak. Narodna autonomija (teritorijalna-osobna) zadovoljava samo u nekim slučajevima 52
21. Problem mješovitih država: narodnosne manjine. Preseljavanje manjina? Demokratsko pravilo za opseg narodnosnih manjina. (Nedostaci demokratske statistike) 54
12. S v a k o n a r o d n o s n o p i t a n j e o s o b i t p r o b l e m .
22. Raznolikost i bogat sadržaj narodnih pitanja 55
13. Marxizam i narodnost.
23. Marx nije shvatio narodnosni problem. Narodnost i socijalizam ne protive se medjusobno 56

24. Marxisti neispravno tumače rat; je li to rat kapitalistički? imperijalistički? kolonijalan? marxistički? Marxistička manjina 58

III. ISTOČNO PITANJE.

14. Program Saveznikâ u bistvu je program reorganizacije Istočne Evrope.

25. Narodnosna pitanja prešna su samo na istoku 63

26. Narodnosna pitanja u Austriji, Pruskoj, Rusiji i na Balkanu (u Turskoj); ugnjetavanje prosvijetljenih i nekad nezavisnih naroda 64

15. Dioba Austrije glavni je cilj rata. „Ideja Austrijske države“.

27. Austrija je umjetna država: dinastička, imperijalistička i militaristička. „Ideja Austrijske države“: sredovječna negacija moderne državne i narodnosne ideje 66

28. Austrija je tobože sposobna za život 67

29. Smanjena Austrija? 69

30. Austrija kao protivuteža Njemačke? Austrijski katolicizam. Unutrašnja harmonija između Njemačke i Austrije 69

31. Jesu li Česi postigli svoju kulturu pomoću Austrije? 70

32. Što će biti s njemačkim pokrajinama Austrije? 70

33. Mađari su potpuno dostigli austrijanstvo 71

16. Pruska Njemačka: Kultura spoljašnjeg poretka i militarističkog materijalizma.

34. Pruska i istočno pitanje: predmet pruske agresivnosti 72

35. Prusko pitanje: bistvo prusizma. Njemačka i Pruska: Goethe ili Bismarck? Pruski kult države. Pruski monarhizam, bismarckizam, macchiavellizam 73

36. Njemačka filozofija, znanost i opća kultura. Njihov sholasticizam 75

37. Moderna njemačka teologija: njemačko-pruski jezuitizam 76

38. Njemačka urednost 77

17. Reorganizacija Istočne Evrope i Rusija.

39. Carska Rusija bila je još politički i kulturno u stadiju ekstenzivnosti: uzrok njezine propasti. Narodnosni problemi u Rusiji: kako se razlikuju od narodnosnih prilika na Zapadu. Poljaci, Finci i baltičke pokrajine 78

40. Maloruski (ukrajinski) problem 80

41. Pangermani smjeraju u Aziju preko oslabljene Rusije. Put iz Berlina u Bagdad ne ide samo preko Carigrada, nego i preko Odese. Evropa i čovječanstvo trebaju jaku Rusiju 81

18. Bez kritike Saveznika?

42. Potreba kulturne sinteze, a ne prevlasti jednoga naroda i njegove kulture nad drugim. Počinje se novo doba 83

43. Različne narodne kulture i mjerilo čovječnosti. (Pro domo) 84

19. Značenje češkoslovačke države za oslobodjenje Evrope.

44. Zemljopisni i povijesni položaj Češke i češko-slovačkog naroda: Češka i Slovačka kao zapreka na putu Berlin-Bagdad 85

- 45a. Češka nezavisna od VII. stoljeća: ujedinjenje s Austrijom i Ugarskom 1526. u personalnu uniju. Habsburgovci su centralizirali i germanizirali protiv svojih obećanja. Otpor Čehâ i Ugrâ. Preporod Češkoslovačkoga naroda. Revolucija 1848. g. Austrija pregovara o miru s Madžarima: dualizam od 1867. g. Česi nastavljaju protiv Austro-Ugarske svoju borbu za nezavisnost . . . 86
- 45b. Česi i Slovaci za rata 1914. na strani Saveznikâ protiv Austro-Ugarske i Njemačke. Češko Spoljno Narodno Vijeće svrgava Habsburgovce. Saveznici priznaju Narodno Vijeće i prava Čehâ i Slovaka na nezavisnu državu. Protest Austrije i Njemačke 89
46. Narodna autonomija i federacija Čehâ ne zadovoljava: historijsko pravo Čehâ da čine samostalnu državnu tvorbu. Slovaci imaju pravo da se združe s Česima. Slovački jezik i madžarizacija 92
47. Kulturno značenje češkoslovačkoga naroda. Češka reformacija počela je novo protivuteokratsko razdoblje u Evropi. Habsburgovci su ugnjetavali češku narodnu kulturu. Češki i slovački preporod potkraj XVIII. stoljeća . . . 92
- 48a. Češkoslovačka država ima za sebe dosta zemljišta, žiteljstva, sirovina i financija. Pitanje njemačkih, poljskih i madžarskih manjina. Kako bi se mogla spojiti češkoslovačka država s Jugoslavijom 94
- 48b. Ugarski Malorusi žele da se združe s češkoslovačkom državom 96
- 48c. Gospodarstvo i financijska snaga češkoslovačkih zemalja 96
- 48d. Češkoslovačka država kao republika 101

20. Češkoslovačka država, Poljska i Jugoslavija.

49. Tijesna uzajamna sveza medju češkoslovačkim i poljskim pitanjem . . . 102
50. Odnos jugoslavenškog pitanja prema češkoslovačkom i poljskom pitanju 103

21. Slavska barijera protiv pangermanizma.

51. Oslobodjene države ne će biti tampon-države. Nesamo slavska barijera, nego i latinska (Rumunji, Talijani i t. d.) 105

22. Pangermanizam i panslavizam-germanizam i latinizam.

52. Rat nije samo konflikt germanskoga i slavenskoga svijeta; panslavizam, germanizam i latinizam 106

IV. RAT DO KRAJA.

23. Rat se u interesu trajnoga mira mora provesti do kraja.
53. Demokracija ne izlučuje defenzivu. Razlika medju navalnim i obrambenim ratom. Tolstojev pacifizam nije ispravan. Demokracija ne znači nedostatak energije. Ratni problem. Militarizam. Pruski je militarizam svladan ratom. Narodna obrana (milica) 111

24. Tko je odgovoran za rat?

- 54a. Čudoredni sud i historijsko tumačenje rata 113
- 54b. Odgovorna je Austro-Ugarska i Njemačka. Krivica Austro-Ugarske . . . 114

V. NOVA EVROPA.

25. Demokratski mir i njegovi uvjeti. (Résumé.)

55. Bistvo prave demokracije i zajednička načela demokratskoga mira . . . 121
56. Pojedine točke za mirovnu konferenciju 124
57. Demokracija „sub specie aeternitatis“. Caesar ili Isus? 130